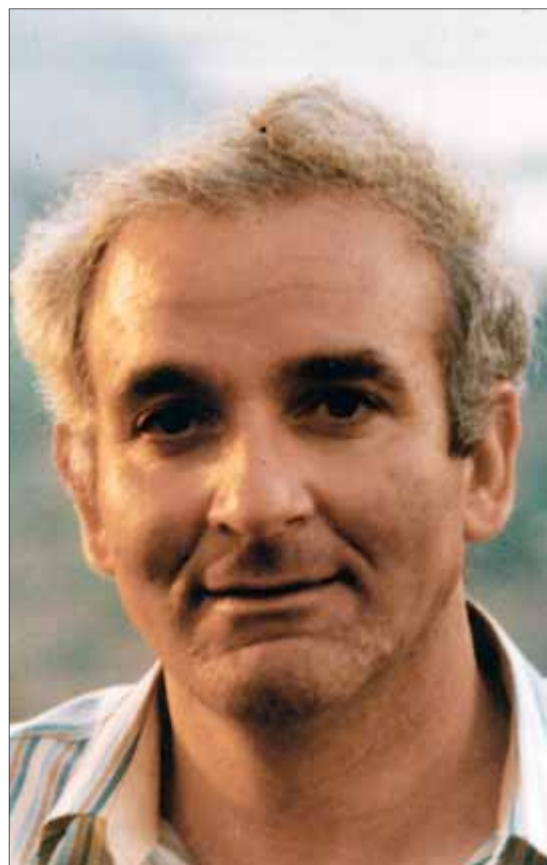

Justícia universal Suport als familiars de les víctimes

Reportatge

Joaquim Vallmajó, missioner empordanès assassinat a Ruanda. A la dreta, refugiats ruandesos que fugen cap a Tanzània, el maig del 1994 ■ AVUI/REUTERS

La Generalitat, contra la impunitat a Ruanda

DECISIÓ • El govern català se suma al procés contra presumptes responsables de la mort d'un missioner i una infermera catalans als Grans Llacs **ACCIÓ** • L'Audiència Nacional espanyola va ordenar l'arrest de 40 membres de la cúpula ruandesa al febrer

Marta Monedero
BARCELONA

Després d'haver-se passat mitja vida a Ruanda, poc abans de ser torturat i assassinat, l'any 1994, un coronel ruandès li va clavar un mastegot mentre li etzibava: "No tornaràs a informar ningú, Vallmajó". I és que les denúncies del missioner empordanès dels Pares Blancs anaven ben encaminades. En les cartes als seus amics de Figueres, Joaquim Vallmajó els demanava que denunciessin els "invasors" del Front Patriòtic Ruandès (FPR), que volien controlar el poder a qualsevol preu.

Testimoni d'alguns dels crims massius contra civils hutus perpetrats per la piconadora del FPR, mossèn Vallmajó va ser la primera víctima de l'Estat espanyol en aquest conflicte africà. Malauradament, n'hi va haver d'altres, de víctimes espanyoles: nou missioners i cooperants, entre ells la infermera manresana Flors Sirera, assassinada el 1997, en el marc del genocidi que va acabar amb la vida de 4 milions de ruandesos i congolesos.

Arran de la demanda presentada pel Fòrum Internacional per la Veritat i la Justícia a l'Àfrica dels Grans Llacs, quatre ajun-

taments (Navata, Figueres, Manresa i Sevilla) i diverses associacions i ONG's, l'Audiència Nacional espanyola va dictar el febrer passat l'ordre d'arrest internacional contra 40 membres de la cúpula política i militar de l'FPR que, des del 1994, ocupa el poder a Ruanda. L'objectiu és extraditar-los a Espanya perquè siguin jutjats per crims de genocidi, contra la humanitat, i de guerra. El jutge de l'Audiència, Fernando Andreu, també va dictar presó provisional a Espanya per als acusats un cop siguin extradits mitjançant un procés que pot recordar, per transcendència, al cas Pinochet. No debades, entre els 40 acusats hi ha la plana major ruandesa, amb el president Paul Kagame al capdavant. Una de les conseqüències de l'ordre d'arrest és que, la setmana passada, Ruanda va cancel·lar un viatge oficial a Bèlgica, ja que quan aquest país va saber que a la delegació hi havia un dels 40 processats, va anunciar que el detindria.

Fer costat a les famílies

A aquest procés s'hi afegeix ara la Generalitat, en una decisió insòlita i que cal entendre com l'intent de fer visible que el govern català fa costat als familiars i amics de Flors Sirera i Joaquim

Vallmajó. Per territori, la seva actuació se cenyeix als dos catalans assassinats als anys 90. "És una situació nova, que no demanda jubilat, sinó un govern molt poderós", es congratula Juan Carrero, president de la Fundació s'Olivar i del Fòrum Internacional per la Veritat i la Justícia a l'Àfrica dels Grans Llacs, que afegeix: "Quan vam començar el procés, fa 8 anys, era impensable que arribéssim fins aquí".

"La geoestratègia té més importància que la qüestió ètnica a l'hora d'entendre el conflicte", diu Juan Carrero

La justícia espanyola, que ja va ser pionera en casos de crims contra la humanitat a Xile, l'Argentina i Guatemala, ha tornat a ser capdavantera en la denúncia del genocidi ruandès. Amb l'afegit que, aquest cop, "l'Estat espanyol gairebé no té cap relació política amb Ruanda, no hi té ni ambaixada (opera des de Tanzània) ni cap lligam comercial, només la tasca que hi feien els cooperants i missioners. El govern espanyol va suspendre l'ajut humanitari davant la manca d'investigació de la mort dels nou espanyols per part de Ruanda i en

saber que s'havia iniciat la investigació del Fòrum a Espanya", diu l'advocat i mediador de conflictes, Jordi Palou-Loverdos, representant legal i portaveu de les víctimes i del Fòrum Internacional per la Veritat i la Justícia a l'Àfrica dels Grans Llacs.

La decisió de l'Audiència "ha estat molt ben vista internacionalment", afegeix Palou-Loverdos, que hi ha darrere el cas ruandès: "És un país un pèl més petit que Catalunya que ha envaït dues vegades el seu veí, la República Democràtica del Congo". Un país ric en recursos naturals: "Expliquen que en surten bidons plens de diamants i coltan, un mineral que s'utilitza en els mòbils i els ordinadors", afegeix Juan Carrero, que clama contra els interessos de les multinacionals nord-americanes, canadenques, britàniques, franceses, holandeses i belgues: "La geoestratègia té més importància que el conflicte ètnic quan es tracta d'entendre el genocidi Ruanda". De tota manera, malgrat veure'n els problemes, Carrero pensa que, 14 anys després del genocidi, la reconciliació "social és possible" perquè "hutus i tutsis s'asseuen junts a parlar en les trobades que es fan fora del país". A dins, però, costarà una mica més de temps. ■

CINC PREGUNTES

"Estem en un procés inèdit i complex"

Jordi Palou-Loverdos
ADVOCAT I PORTAVEU
DE LES VÍCTIMES

1 Per què la Generalitat, a qui vostè representa, ha trigat a posicionar-se contra els possibles autors de la mort dels dos catalans a Ruanda?

Si el 2005 vam presentar la querrela a l'Audiència, fa dos anys iniciàvem contactes amb la Generalitat per trobar fórmules jurídiques, polítiques... que li permetessin ser al costat de les víctimes catalanes. Aquest és un procés inèdit, no oblidem que som un país sense Estat.

2 I què és el que li permet fer-ho ara?

La Generalitat ha esperat que el jutge de l'Audiència dictés l'ordre d'arrest, fonamentada amb proves sòlides. Cal valorar que aquest és un conflicte molt complex.

3 Els ruandesos contra qui recau l'ordre d'arrest seran extradits a Espanya?

Dels 40 imputats, 30 són a Ruanda i la seva Constitució no en permet l'extradició si no surten del país. Si ho fessin, els podria detenir la Interpol. I pel que fa als deu restants, en poso tres exemples: un, Karake Karenzi, és comandant en cap de les forces de pau al Sudan; un altre treballa per a l'ONU al Nepal; i el tercer, Kayuma Nyamwasa, sobre qui hi ha indicis de criminalitat per les morts de Vallmajó i Sirera, és ambaixador a l'Índia.

4 I aquestes persones tenen immunitat?

No, però no crec que detinguin Nyamwasa si l'ordre no ve de molt amunt. És difícil. Però Pinochet també estava convençut que tenia immunitat quan va anar a Londres.

5 És positiva la feina del Tribunal Internacional per a Ruanda d'Arusha?

Des del 1994 només ha jutjat una part dels crims i a la fiscal en cap, Carla del Ponte, la van destituir el 2003 per intentar posar sobre la taula els crims dels oficials tutsis de l'FPR. El pitjor és que a partir del 2009 no es podran jutjar més casos, només tancar els que estan oberts. Per això és tan transcendent la decisió de la justícia espanyola.

Marta Monedero